

DANGUOLĖ VALANČĖ

Vytauto Didžiojo universitetas
d.valance@hmf.vdu.lt

Visgi dabartinėje rašytinėje lietuvių kalboje

Funkcinio žodžio *visgi* dabartinės lietuvių kalbos žodynuose (nuo 1972 m. iki elektroninio 2011 m.) ir gramatikose (2006 m.) nerasime. Neįtrauktas jis ir į antraštinių žodžių sąrašą naujai rengiamame *Bendrinės lietuvių kalbos žodyne*. Tiesa, jį aprašo su vartosenos pavyzdžiais *Lietuvių kalbos žodynas* (elektroninis 2008 m.). Dėl to kyla keletas klausimų – ar *visgi* toks jau retas žodis dabartinėje kalboje, ar jo vartoseną tapati *vis*, ar visada galima *visgi* keisti *vis dėlto*?

Kaip žodis *visgi* vartojamas dabartinėje lietuvių kalboje, aiškinamasi taikant tekstynų lingvistikos metodą. *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyne*, sudarytame iš keturių kalbos stilių (daugiausia publicistikos – per 63 proc.) tekstų ir sakininės kalbos (0,3 proc.), tarp 90 milijonų žodžių rasta 2613 jo pavartojimo atvejų. Dažniausiai jis vartojamas sakininėje kalboje, bent 4 kartus dažniau nei rašytinėje (publicistikos tekstuose randamas 8 kartus rečiau).

Išanalizavus rastus pavyzdžius buvo nustatyta, kad *visgi* rašytinė kalboje gali atlikti tiek jungtuko, tiek dalelytės funkcijas. Sakinio pradžioje jam būdinga priešpriešos funkcija su nuolaidos atspalviu, pavyzdžiui:

Visgi sutikime, kad vienu žmonių elgesys mums atrodo neabejotinai protingesnis negu kitų, vienu didelis intelektas, kitų – mažas. (*publ.*)

Nebuvo dienų, kad jie nebūtų atlikti. **Visgi**, anot pašnekovo, kraujo preparatų mūsų šalies medicinoje naudojama palyginti mažai. (*publ.*)

Dažnai jis eina priešpriešiniu jungtuku sudėtinuose sakiniuose, pavyzdžiui:

Atsiprašau, **visgi** leiskite man pasakyti. (*adm.*)

Nors Lietuvoje kontrolingo koncepcija ir nėra paplitusi, o diegimo praktikos kol kas beveik nėra, **visgi** artimiausioje ateityje ne viena įmonė naudosis kontrolingo sistemų teikiamais pranašumais. (*publ.*)

Tokiais atvejais *visgi* gali būti keičiamas jungtukais *bet*, *tačiau*, kurie neturi papildomo semantinio atspalvio (nuolaidos, kai kada išlygos), tada tas pats teiginys skambėtų griežčiau nei su *visgi* ar jam artimu jungtuku *vis dėlto*.

Gana dažnai *visgi* eina sakinio viduryje ir atlieka dalelytės vaidmenį, tačiau jo reikšmė čia gali įgyti įvairių atspalvių:

1) nuolaidos kaip dalelytė *vis dėlto*, pavyzdžiui:

Turtą gausingą valdžiau kitados ir arimų daugybę, tenkintis **visgi** mažu verčia šiandieną lemtis. (*negrož.*)

2) sustiprinimo kaip dalelytė *juk*, pavyzdžiui:

Ar juos vėl pavyks suvilioti populistinėms partijoms? Viliuosi, kad ne – **visgi** imunitetas populizmui jau turėtų būti susiformavęs. (*publ.*)

3) pabrėžimo arba apibendrinimo kaip dalelytė *taigi*, pavyzdžiui:

Pusantrą milijardo litų nukniaukimas iš valstybės išdo **visgi** ne juokai, už juos dešimt valdovų rūmų galima atstatyti, ir visi mokesčių mokėtojai turi teisę žinoti. (*publ.*)

Retkarčiais *visgi*, kaip ir *vis*, gali pabrėžti leksinio žodžio, prie kurio šliejasi, ypatybę, pavyzdžiui:

<...> tai buvo net ne gydytojo ambicija, veikiau kovos azartas, teisybė, vangokas ir **visgi** neslūgstantis, nes nuovargio ir pusiaumigos automatizmas – į šią būseną galop patekau (*grož.*)

Tačiau dažniausiai *visgi* suteikia reikšmės atspalvių visam sakiniui – nuo nuolaidos (kaip *vis dėlto*) iki sustiprinimo (kaip *juk*) arba apibendrinimo (kaip *taigi*).

Jam, kaip ir kitoms dalelytėms, būdinga sudaryti samplaikas su nekaitomais žodžiais: *o visgi, bet visgi, tačiau visgi, tai visgi, ir visgi, gal visgi, visgi jau* ir pan.

Tuo tarpu kai *visgi* atlieka jungtuko vaidmenį, jo padėtis ir reikšmė sakinyje dažniausiai tokia pat kaip ir jungtuko *vis dėlto*.

Remiantis tekstyno pavyzdžių analize galima teigti, kad *visgi* – tai dabartinėje rašytinėje lietuvių kalboje vartojamas žodis, turintis savitą reikšmę ir funkcijas.